

Solucions Climàtiques, de Biodiversitat i de Terres en els Sistemes Agroalimentaris: Colòmbia i Més enllà

Introducció

Dos programes liderats per l'Organització de les Nacions Unides per a l'Alimentació i l'Agricultura (FAO) en col·laboració amb el Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD) i el govern local estan exercint un paper fonamental en la resiliència climàtica, la conservació de la biodiversitat i la gestió del territori. Com a resultat, el poble de Colòmbia està experimentant reformes reals i tangibles en els seus sistemes agroalimentaris.

Segons la definició de la FAO, els sistemes agroalimentaris són "...totes les activitats i actors interconnectats involucrats a portar els aliments del camp al plat", cosa que significa que s'utilitza com un terme general que abasta des de la "...producció i processament agrícola fins a la distribució, el consum i la gestió de residus" **(1)**. Aquests sistemes poden ressaltar els factors econòmics, socials i ambientals que són crítics per a garantir que els aliments arribin a les taules, la qual cosa fa que els sistemes

agroalimentaris siguin increïblement importants, especialment en el context del canvi climàtic.

Aquest article destaca una sèrie de tres parts sobre les iniciatives de la FAO implementades a Colòmbia i analitza com el país s'està beneficiant d'aquestes iniciatives. A més, té com a objectiu avaluar l'escalabilitat d'aquestes solucions a nivell global.

Solucions de sistemes agroalimentaris

Haventja definit què són els sistemes agroalimentaris, cal assenyalar que el 94% dels països de la FAO els han identificat com una de les principals prioritats en els seus plans de Contribucions Determinades a Nivell Nacional (NDC, per les seves sigles en anglès) **(2)**. Atès que els països han de presentar les seves noves NDC en 2025, s'està fent cada vegada més evident l'enorme potencial que els sistemes agroalimentaris aporten com a solucions climàtiques.

La seguretat alimentària i la pèrdua de biodiversitat són els riscos climàtics més sovint reportats per tots els països. De fet, són presents en el 88% de les NDC, ja que comprometen greument els avanços que els països han aconseguit en el desenvolupament sostenible **(3)**. La urgència d'aquesta

amença ha permès que els sistemes agroalimentaris es desenvolupin com a solucions innovadores que no sols poden mitigar els impactes relacionats amb el clima, sinó també actuar com a mecanismes crítics per a abordar aquests riscos mentre es promouen pràctiques sostenibles.

Els sistemes agroalimentaris tenen com a objectiu transformar els sistemes agrícoles i alimentaris ja existents involucrant a una àmplia gamma d'actors, especialment a nivell local. Aquesta participació de diferents actors multisectorials permet l'intercanvi de coneixements i habilitats diverses, la qual cosa genera un gran potencial perquè les solucions agroalimentàries millorin la seguretat alimentària.

A més, atès que diverses solucions de sistemes agroalimentaris neixen d'iniciatives de la FAO, es garanteix que hi hagi un alineament amb múltiples Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), la qual cosa augmenta la probabilitat que els països puguin complir amb els objectius de desenvolupament sostenible per a 2030. Específicament, s'alineen amb el ODS 2 - Fam Zero, el ODS 13 - Acció Climàtica i el ODS 15 - Vida d'Ecosistemes Terrestres. A mésdepenent del país en el qual es

dugui a terme la iniciativa, la FAO també pot garantir que les iniciatives operin dins dels requisits establerts per l'Acord de París i el Marc Mundial per a la Biodiversitat. Tots dos són essencials en el treball per a abordar els desafiaments ambientals globals. L'Acord de París funciona en requerir que les nacions participants compleixin objectius concrets per a reduir les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle. D'altra banda, el Marc Mundial per a la Biodiversitat protegeix i restaura la biodiversitat mitjançant l'establiment d'objectius ambiciosos de conservació, com garantir que els ecosistemes s'utilitzin de manera sostenible a través de l'objectiu de protegir el 30% del planeta per a 2030 **(4)**.

Iniciatives de Colòmbia i el seu impacte

El programa SCALA i Visió Amazonía són dues iniciatives destacades que han beneficiat enormement a Colòmbia. Tots dos programes estan liderats per la FAO, el PNUD i el Govern Colombià. No obstant això, abans d'analitzar l'impacte que han tingut, és important considerar algunes dades clau.

El govern colombià va reconèixer cada vegada més la necessitat no sols

d'actualitzar els seus plans i prioritats climàtiques, sinó també de prendre mesures concretes per a abordar aquests problemes. Això es va deure, en part, a estadístiques com les següents: a partir de 2019, el sector agrícola representava el 71,3% de les emissions domèstiques del país i empra el 15,8% de la població total. A més, Colòmbia és el tercer país més poblat d'Amèrica Llatina i conserva prop del 10% de la biodiversitat del planeta **(5)**, la qual cosa subratlla la importància del seu territori. El país és també particularment vulnerable als esdeveniments climàtics extrems, que poden accelerar els processos de degradació de la terra (com l'aridesa del sòl, l'erosió i la desertificació), amenaçar la qualitat de l'aigua i, en conseqüència, reduir la productivitat agrícola.

Aquests factors van plantejar diverses preocupacions que van incentivar encara més al govern a prendre mesures, la qual cosa va permetre el naixement dels programes SCALA i Visió Amazonía.

El programa SCALA, liderat per la FAO i el PNUD, ha fet costat a Colòmbia des de 2021 en la millora de les seves capacitats d'acció climàtica en l'ús de la terra i l'agricultura, enfrontant barreres

financeres i de governança (6). Una gran part de l'èxit d'aquest programa, amb un pressupost de 20 milions d'euros (finançat per la Iniciativa Internacional del Clima i diversos altres actors), es deu a la centralització en el desenvolupament de capacitats territorials específiques. Aquest enfocament ha permès adaptar el programa a les característiques particulars de cada àrea geogràfica, prioritzant diferents cadenes de valor agrícola. Això ha garantit que el programa estigui equipat amb eines i capacitats d'adaptació adequades. La figura en la part superior d'aquesta pàgina il·lustra clarament les accions clau i els resultats del programa.

Fins a la data, el programa SCALA ha aconseguit fites importants en la

promoció de la resiliència climàtica i la sostenibilitat alimentària a Colòmbia. Entre aquests assoliments, destaquen les solucions a la baixa participació del sector privat, la falta de capacitats i la limitada implementació de polítiques, barreres que el programa va enfrontar en les seves etapes inicials. La figura a continuació resumeix aquests

CONTRIBUCIONS I ACCIONS CLAU

- Es van realitzar anàlisis detallades de 32 departaments administratius diferents.
- Es van establir (en col·laboració amb universitats locals) dos observatoris territorials encarregats d'analitzar els sistemes agroalimentaris en els erms de Chingaza i Sumapaz.
- Es va crear una guia per a l'adaptació transformadora mitjançant la recuperació de 15 pràctiques agrícoles tradicionals diferents.
- Es va dissenyar i va crear un diploma en "Sostenibilitat Alimentària per a l'Acció Climàtica" que atorga beques a líders d'organitzacions d'agricultors.
- Es van promoure models d'adaptació i conservació localitzats mitjançant la creació de quatre "Laboratoris Comunitaris d'Acció Climàtica" en els erms.

Font: Iniciativa Climàtica Internacional (Colòmbia)

assoliments:

Per a abordar adequadament els efectes del canvi climàtic a Colòmbia, també és fonamental combatre problemes com la desforestació. Per això, es va crear el programa “Visió Amazonía”, els esforços de la qual estan centrats a restaurar el bioma amazònic colombià i prevenir que la desforestació massiva continuï. En altres paraules, aquest programa promou tant la conservació com la gestió sostenible de la terra en àrees on la desforestació avança ràpidament **(7)**.

De manera notable, Visió Amazonía ha col·laborat amb comunitats rurals locals. Aquesta col·laboració ha permès descobrir solucions climàtiques que no sols són equitatives i efectives **(8)**, sinó que també han fomentat una profunda consciència sobre la necessitat de preservar els ecosistemes entre les comunitats. Això, al seu torn, ha generat un sentit de responsabilitat compartida entre els membres d'aquestes comunitats. El programa garanteix que tots els participants es beneficiïn assegurant la implementació de pràctiques de conservació forestal i oferint programes associatius perquè les famílies puguin generar recursos, produir aliments per al seu consum i conservar llavors i plantes. Aquestes

accions han permès al programa recuperar pràctiques indígenes de conservació, millorar la qualitat de vida, promoure la conservació de la biodiversitat i enfortir les institucions locals **(9)**.

Escalabilitat de les Solucions dels Sistemes Agroalimentaris a Nivell Global

Els factors que fan possible l'escalabilitat inclouen mecanismes de finançament resilient, marcs de polítiques locals i internacionals, i una forta participació comunitària. És fonamental reconèixer que els contextos ecològics, socioeconòmics i culturals varien significativament entre els països i regions del món. Per tant, aquestes diferències han de ser abordades i adaptades per a garantir l'èxit de programes similars en altres nacions.

Afortunadament, el programa SCALA ja s'està implementant en 12 països diferents, la qual cosa demostra com debeneficiosos i reeixits poden ser els sistemes agroalimentaris en el context de la resiliència climàtica. Atès que Visió Amazonía va començar com una iniciativa governamental, Colòmbia hauria de servir com un exemple de com mobilitzar amb èxit als governs per

a invertir en un futur resilient al clima. A nivell global, els països haurien d'aspirar a implementar solucions similars, amb iniciatives diversificades enfocades a combatre diferents aspectes del canvi climàtic, la qual cosa afegeix una capa addicional de seguretat.

Conclusió

L'enorme potencial transformador dels sistemes agroalimentaris i els programes de conservació, quan estan ben dissenyats, per a combatre el canvi climàtic, ha quedat clarament demostrat a través de les iniciatives de Colòmbia. A més, això prova que reeixides poden ser les associacions entre governs locals i organitzacions internacionals, destacant la necessitat d'integrar marcs locals, nacionals i internacionals per a garantir un desenvolupament sostenible efectiu.

Els programes Visió Amazonía i SCALA han abordat alguns dels problemes més urgents relacionats amb el canvi climàtic, des de les emissions agrícoles fins a la desforestació. Més important encara, tots dos programes han aconseguit empoderar a les comunitats locals, millorant la conservació de la biodiversitat i enfortint la resiliència

climàtica. Les lliçons apreses a través de les iniciatives de Colòmbia poden adoptar-se i adaptar-se com a solucions escalables per a garantir que els desafiaments diversos de cada país siguin enfrontats de manera efectiva.

Grace Irean Whittinghill Martínez

Estudiant de Global Governance,
Economics and Legal Order

ESADE

Fonts de referència:

- (1) Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) . (n.d.). Evaluating Agri-Food Systems. <https://www.fao.org/evaluation/highlights/agri-food-systems/en>
- (2) European Commission . (2024, November 25). Agrifood systems in nationally determined contributions: Global analysis. Agrifood systems in nationally determined contributions: Global analysis | Knowledge for policy. https://knowledge4policy.ec.europa.eu/publication/agrifood-systems-nationally-determined-contributions-global-analysis_en
- (3) European Commission . (2024, November 25). Agrifood systems in nationally determined contributions: Global analysis. Agrifood systems in nationally determined contributions: Global analysis | Knowledge for policy. https://knowledge4policy.ec.europa.eu/publication/agrifood-systems-nationally-determined-contributions-global-analysis_en
- (4) United Nations Environment Programme (UNEP) . (2022, December 19). Kunming-montreal global biodiversity framework. <https://www.unep.org/resources/kunming-montreal-global-biodiversity-framework>
- (5) FAO . (n.d.). Colombia. Scaling up Climate Ambition on Land Use and Agriculture through Nationally Determined Contributions and National Adaptation Plans (SCALA) . <https://www.fao.org/in-action/scala/countries/colombia>
- (6) International Climate Initiative (Colombia) . (2024, September 4). About the SCALA programme. <https://ikicolombia.com/en/sobre-el-programa-scala/>
- (7) United Nations. (2024b, November 16). Colombian conflict survivors turn forest heroes in search of climate change solutions | UN news. <https://news.un.org/en/story/2024/11/1157066>
- (8) FAO. (2024a, November 13). Restoring the Colombian Amazon Biome as a global climate solution (FAO Liaison Office for North America). <https://www.fao.org/north-america/news/details/restoring-the-colombian-amazon-biome-as-a-global-climate-solution/en>
- (9) Vision Amazonia. (n.d.-b). What is Amazon Vision? https://visionamazonia.minambiente.gov.co/en/remi-what-is-amazon-vision/?utm_source=chatgpt.com

UNDP. (n.d.-b). The scala programme.

<https://climatepromise.undp.org/what-we-do/flagship-initiatives/scala-programme#:~:text=The%20Scaling%20up%20Climate%20Ambition,in%20land%20use%20and%20agriculture.>

Publicat per

**Associació per a les
Nacions Unides
a Espanya**
United Nations Association of Spain

Amb el suport de

**Generalitat
de Catalunya**

ANUE no fa necessàriament com a seves les opinions expressades pels seus col·laboradors

---